

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 12. kimovca 1861.

List 19.

Koliko je Bog-verní (Boglonaj) vreden?

Na sivi skali stal je beli grad,
Tako mi pravili so mati.
Tam je grajsák prebival sivograd,
Pobízen, ljudomil, bogati:
Sirotam je bil oče mili
In vsakimu pomagal v sili.

Zato povsod je slovel beli grad,
In vse ljubilo je grajsáka;
Zatekel k njemu se je kmetič rad
V potrebah — in sirota vsaka; —
„Boglonaj!“ mora izgovoriti,
Kdor će kaj vbogajme dobiti.

Bil ravno lep je spomladanski dan,
In solnce se iz zagor priziblje,
Ko se vojšák ves bled in polhen ran
Po berglah zdihujoč pergiblje:
„Oh usmilite se reve vboge,
Ki krogle ji odbile noge!“

Še izgovoril ni vojšák enkrat,
Ze bogat dar priplava z line; —
Al ko „Bog-verní vam sto tavženkrat!“,
Se kviško čuje z globočine. —
Obide sveti strah grajsáka,
Objemši pelje v grad vojšáka.

Ostani tukaj! rodoljub veli,
Dobival boš od moje hrane,
Preskerbljen tu vse svoje žive dni
Zacelil si skeleče rane;
Ko brata v ljubavi živela
Do smerti bodeva vesela.

Kakor po trati srebrcist studenc,
Jima življenje sladko teče;
Al hitro se osuje rožni venc,
Ni ne pod solncem prave sreče.
Odsel grajsák po poslih v mesto, —
Vojšáka pahne sin na cesto.

Vernivši se — tako vriši grajsák:
„Dokler mi sin ne razodene,
„Koliko vreden je Bog-verní vsak.
„Kolikšne je pred Bogam cene,
„Tak dolgo nimam oče sina,
„Tak dolgo ni mu v last grašina.“

Boglonaj? — kaj pa to! — se nasmehlja
Mlad modrijancik. — zvita glava,
Bog-verní pač veliko ne veljá
In lahka bo z očetam sprava. —
Prebera knjige, pisarije,
Tovarsev sluša pametije. —

Svoj god obhaja tretjo že pomlad,
In tud poletjo zopet mine.
Kar sin terpi vročino, mraz in glad
Grede čez hribe in doline;
Pa le ne zvč, ne vé nobeden,
Koliko je Bog-verní vreden.

Prehodi mesta, terge in vasi,
Prehodi vse dežele sveta,
Hiti na dvore, ker modrost slovi,
Hiti do koč priprostga kmeta;
Pa le ne zvč, ne vé nobeden,
Koliko je Bog-verní vreden.

Placuje maše, vbogajme daje,
Se posti, moli in zdihuje,
Gre v samostane in učilne,
Kjer noč in dan se posvetuje,
Pa le ne zvč, ne vé nobeden,
Koliko je Bog-verní vreden.

Ze dan za dnevam gine upa žar; —
Kar, o radost! zvč, da v pušavi
Zivi moz Božji, nek pušavnik star.
Ki vsak mu vé odgovor pravi:
In vsaki dan mu angel hrane
Prinese od Boga poslanc.

V pušavo tje hiti popotnik moj
In pri svetniku sveta iše:
„Ne vem!“ veli pušavnik, pa nečoj,
Ko de-ni angel me obiše,
Ga prašal bom: koliko vreden
Pred Bogam je Bog-verní sleden.

Večerna zarja že goré zlati,
Ko angelčik z nebes priplava;
Povej, veli pušavnik, angel! mi:
Kaj je Bog-verneja veljava? —
„Ne vem!“ odgovori tu sveta,
Pa vprašat grem Boga Očeta.

V nebo se angel hipama poda,
Poprašat gre Boga Očeta: —
„Se več, ko stolp iz čistiga zlata
„Do neba — in nazaj do sveta —
„Se več, Bog Oče pravi, vreden
„Je pred menoj Bog-verní eden.“ —

Skesan se zlahtni šin domu podal
In vse povedal je Očeti; —
„Glej! ki Bog-vernejev sto tavžent dal,
„In ti si ga pognal po sveti!“
Veli grajsák. — Sin pa poiše
Vojšáka, pelje v svoje hiše

J. V.

Slovenska izobraženost.

Nekteri pravijo, Slovenci so izobraženi, so olikani, so podučeni; drugi kličejo: naprej, naprej! zaostali smo; delec naprej so drugi. Ktero je resnično? Oboje. Olikani, izobraženi so Slovenci, tudi priprosti, v veri in verskih rečéh tako, de morebiti malo narodov enako, zato ker so imeli in imajo silo pridne duhovne, ki velike in male neprenehama učijo, izobrazujejo in k dobriemu napotujejo *).

*) Zato pa tudi Slovenci svoje duhovne ljubijo in spoštujejo. Ljubljancanje, če tudi ne vseskozi angelci, se do duhovnov prav lepo obnašajo in jih veči del pozdravljajo, v tem ko marsikteri tuji, na pr. mnogi Lahi, Nemci, ki se hočejo sicer med

Opomnimo samo mem gredé, de z enim listam naše Danice ne skozamo, ako bi se le malo popisovalo, kar smo le zdaj pred kratkim vidili in slišali, de se dela za cerkev, šolo itd. od duhovske strani s pomočjo vernikov po Gorenskimi in Dolenskimi (zaanesljivo tudi po Notranjskim ne počivajo). Moramo reči, de neka gorečnost za duhovno izobrazo, za lepšanje cerkev se razodeva, kakor de bi veliko naslednjih desetletij imelo do čistiga vse počivati. Od tod se vidi, kdo je pravi izobrazovavec in likavec ljudstva? Tista, katero „Lichtfreundin“ iz cele duše sovražijo: Cerkev s svojim duhovstvom. Vzemi jim Cerkev za duhovstvom: hitro ti bodo divjaki, kakor so na pr. Egipčani in dragi Arabci, zgubivši katoličanstvo. Ne mozlemstvo, ne krivoverstvo ali ločništvo (koptiško) jim ni moglo olike ohraniti, jih divjajstva varovati. Vzemi iz Evrope vse katoličanstvo, in vidil boš, koliko olike je v stanu samo v sebi razpadeno protestanstvo ali pa gnjilo razkolništvo ohraniti. Vgnjezdi naj se v mirno naso ali druge čisto katoliške dežele krivoverstvo v obilnišim številu, in vidili bomo (ali bodo), če se ne bodo obnovile gnjusobe, kakoršne so svoje dni tod in drugod divjale. Prevlada naj freimaurerstvo, in imeli bomo morije in gnjusobe, kakoršne so na Laškimi; zakaj, tako slep ali hudoben mende saj ni kdo, de bi ondotno razdjanje katoličanstvu pripisoval, akoravno je dežela katoliška.

Pa predelec smo zakernili. Rečemo tedaj, de v reči, ki je pred vsim drugim potrebna, je vsaki Slovenec, ki kolikaj malo svoje duhovne očete poslušá, dobro oličen in izobražen. Ako se ozrimo pa na olikovanje za čazne potrebe in tudi vikši dušno obrazovanje, je res, de Slovenec veliko pogresa, in ko bi bil imel, kakor drugi narodi, od nekđaj šole in bukve in sploh pomočke v svojim jeziku, bil bi pri svoji prebrisani glavi deleč naprej prišel. To nam spričujejo mnogoteri naši samouki, ki so se brez pomočkov ali včasí s ptujimi, ki se jim je pri neznanim jeziku komaj sanjalo, kam de nauki, obrisi (na pr. podobarski) kažejo, vendar tako izobrazili, de se je čuditi. In takih pomočkov v domači besedi je zares potreba, če ne, bo naš narod zmiraj bolj zastajal in drugi ga bodo v rokodelskih, obertniških in drugih ozirih zmiraj bolj prehitovali. In kako bi ne, ako mora na pr. Slovenec vse ljubo dopoldne delati in se hudo pehati, de toliko opravi, kolikor drugi z mašinami v 3—5 minutah? —

Enako je s slovstvom. Kako deleč bi marsikteri lahko dognal tudi brez posebniga solanja, ako bi bile podlage v domačim jeziku. Moramo pa naravnost jo tudi povedeti: Ako bi se imele take svinjarije v našo lepo slovensino prenašati, ali se v nji zalegati, naj si bodo mesene pesmi, romani, lažnjive filozofije ali kar si bodi, kakor jih imajo drugi narodi, posebno Nemci, in kar nekteri nesnažniki že tudi pri nas poskušajo, bi bilo za Slovence boljši nič. Kdor hoče sramožljivo in snažno pisati, naj piše za Slovence: kdor pa gnoj ljubi, naj vzame vile v roko, in ne peresa! Slovenec ima tako olikano čutilo, de se mora tudi od nekterih svetopisemskih reči sem ter tje previdno govoriti; kdor se torej z nečisto pisavo nad takim narodom pregreši, je izdajavec in ne olikovavec svojiga naroda. Dobre, čedne, poštene, podučljive reči naj se torej pišejo, s kakoršnimi se Slovincem pomaga za dušo in za telo.

Enako tudi od verske zblode Slovinci nočemo nič vediti. Naj se zveršuje zagotovljena avtonomija, in dežele in srenje naj same govorijo zastran verskih reči, potem se bo mir nar lozej ohranil. Ni brez ljudi, ki so dosti prederzni, de bi si mislili poslednjič tudi vero samo oktrojirati kakimu narodu. Kamor koli se luteranstvo vstuli, povsod strašne zmesnjave napravlja od njegoviga začetka, pa do zdaj. Kdor bi to tajil, taji zgodovino. V verskih rečeh

obraženo ljudstvo šteti, ne dajejo kaj spodbudniga zgleda svoje olike. Slovinci so nežni ljudje in nar lozej dihajo, ko so prijazni med seboj.

se nikoli ne more sila delati; kdor se vere dotakne, se dotakne nar občutljiviš žilice človeškiga serca. V ti reči se ne govori in ne dela za časnost samo, ampak za večnost človeka in celih narodov, in za srečno večnost svojih otrók, svojih narodovcev je pošteni katoličan pripravljen tudi življenje dati. In kdo bi ga ne dal, če je treba, ker vé, de se s tem tudi sam v nezmerno srečno življenje na vekomaj preseli.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Iz Maribora kličejo mil. lavantiški škof, prečastitljivi gospod Martin Slomšek, svoje duhovstvo in dobrotnike v pomoč, de bi napravili stanovitno mladenšnico ali mladenško semenišo v prid obilnišiga duhovstva ondotne škofije. Skerbni Vikši pastir pravijo med drugim: „Kjer sila do verha prikipi, tudi pomoč več deleč ni.“ — Pomanjkanje duhovnih pastirjev v naši materi škofiji zmiraj bolj pritiska; pomoč je za Bogam nar bolj v naši že tolikrat poterjeni radodarnosti, ljubljeni tovarši v vinogradu Gospodovim, v katero zopet kličem, terdno prepričan, de ne bo zastoj.“

„Bog je lavanško škofijo to leto hujši obiskoval kakor druge leta; deset fajmoštrov v naj boljših moških letih, in med njimi dva dekana, nam je nemila smert vzela iz nograda Gospodoviga; več duhovnih pastirjev je ali bo v kratkim v pokoj šlo, in čez 20 duhovskih mest je praznih po škofiji. Leto na leto se razodeva potreba za več duhovnov ob železnicah, ki se v naši škofiji križajo in se torej prebivavstvo množi. Želje po novih duhovnijah se čezdalje bolj slišijo, število šolcov, ki si duhovski stan volijo, je veliko veliko premajhuo, de bi se moglo vsimu kej. Namesto postavljeniga števila 62 bogoslovcov (alumnatarjev) jih je imelo naše semenišo ob koncu letašnjiga leta le 38. Zares, žetev je velika, delavcov pa malo. Prosimo Gospoda žetve, de naj delavcov pošlje v svojo žetev, — pa tudi pomagajmo po svoji moči!“

Mil. vikši pastir nato pristavljajo, kako de se število mladenčev za duhovski stan toliko bolj zmanjšuje, kolikor bolj živa vera in keršanske misli v deržinah pešajo, in de ubožni mladenči se zmiraj nar bolj napolnujejo verste Kristusovih vojšakov; de je med Slovinci še zmiraj dosti ubožnih dobroupnih učencov, katerim pa manjka potrebne podpore in navodbe k duhovskemu stanu. De se pomanjkanju duhovstva v okom pride, je kat. Cerkev s tem modro poskerbela, de v trienskim cerkvenim zboru (sest. 23. de reform. c. 18) mladenšnice napraviti ukazuje, kakoršne sosednje škofije večí del že imajo. Tudi lavanška si je z dobrotnimi darovi napravila neko napravo za silo, v kateri je 25—30 ubožnih mladenčev po nekoliko podpore imelo; zdaj pa je na tem, de bi se ta naprava popolnoma za mladenšnico vrvnala, in torej razpisujejo prošnje za pomoč v ta blagi in zveličavni namen.

Morebiti so tudi v Ljubljani ali kjer si bodi na Krajskim itd. premožniši tergovci, duhovni ali kakoršne koli dobre serca (morebiti celo iz Štajarskiga doma), ki bi jim bilo veselje, k mariborski mladenšnici in tedaj k množenju štajarskiga duhovstva kaj pripomoči; naj povemo tedaj, de je tudi pri vredništvu „Zgod. Danice“ pola (Subscriptionsbogen) v ta namen.

Opomnimo naj pa tudi o ti priliki, ker se bliža novo šolsko leto, kako dobro delo spolnujejo tiste dobrotne hiše po mestih, ktere ubožnim študentam kaj k živežu pripomorejo, de se morejo nadalje šolati, ker je sploh znano, de iz tacih je nar več dobrih duhovnih pastirjev čez kaj let. Vender kateri že kakimu mladenču za telesni živež poskerbé, naj ne pozabijo tudi na njegove dušne potrebe pogledati, kolikor se dá, ker nič ni malopridnišiga, kakor spačeni študent, kateri ali šolo na kol stakne in potem kakor berač, potepuh ali tat ljudi nadlega. — ali pa brez Boga in

vere v nižji ali višji službo pride in je povsod kuga ali tudi strah in groza, kamor pride.

V ravno tistim listu (Kirchliches Verordnungsbl. für die Lav. Dioc. Nr. 4.) budijo Njih milost k edinosti v cerkvenih opravilih, molitvah in pesmih, kar je lepa podoba edinosti sv. matere katoliške Cerkve.

Iz Ljubljane. Z mnogimi opravili obloženi mnogozaslužni prečast. gospod stoljni korar Juri Volc, bivši špiritval v škofjskim semenišu, cerkveni penicencijar, vodja kn. škofjskiga maliga semeniša itd., se podajo v svoje korarsko poslopje in vodstvo v Alojzjeviši sprejme v. č. g. Juri Grabnar, dosedanji prefekt v tem vstavu, kateri je ob enim izvoljen pravi konsistorialni svetovavec.

Iz Ljubljane. „Laib. Ztg.“ vé z Dunaja, de bota morebiti vender res že to leto 2 razreda latinskih šol v Kranji, in de cesarsko poterjenje ima vsak čas priti. — Prav želeti je, de bi se skorje za gotovo ta reč zvedila, ker že več staršev je po Ljubljani opráševalo zastran svojih sinov, ki bi jih ložej v Kranji oskerbovali.

Z Dolenskiga, 26. vel. serp. 1861. — Dvojna slovesnost na Dolih. — V 14. listu lanske „Danice“ je bilo omenjeno, de je bila nova farna cerkev na Dolih z velike hvale vrednim prizadevanjem in trudam ondotniga gosp. fajmoštra Jož. Zelenca in farmanov postavljena, in blagoslovljena. Veselila se je pošena dolska fara nove lepe cerkve, ki jo je bila s svojimi žulji pozidala; njeno veselje pa je bilo popolnoma, ko so blagovolili Njih milost knez škof Jernej te dni novo cerkev posvetiti, in ob enim na visokih samotnih Dolih svoj god obhajati. Sv. Jerneja dan, 24. vel. serp., poprešnji večer od železnice iz Litije pridši, so zjutraj ob sedmih pri sv. Krizu poleg Turna daritev sv. maše opravili, in potem ko so Jim pričujoči gospodje srečo vošili, se podali dalje proti Dolam. Mogočen strel in veselo zvonjenje Jih je povsod spremljalo. Blizo pred cerkvijo in duhovsko hišo je stal čez cesto lep slavolok, ki je s primernim napisom pozdravljal Vikšiga pastirja, in sicer na sprednjim licu: „Jerneju knezoškofu Milostivimu Voši Dolska Fara Naj Boljši Srečo;“ na zadnjim pa: „Jerneja Knezoškofa Milostiviga Bog Ohrani Še Veliko Let Nam. — Ondi Jih je sprejela dolska duhovšina, šolska mladost z zelenimi vejicami v rokah, in obilna množica zbranih farmanov.

Pri veselim obedu so bili Milostljivi knez in škof z veselimi zdravicami in vošili pozdravljeni; in poleg Njih tudi prečastiti proš novomeškiga kapitelna, gosp. Jernej Arko, ki so kot namestovavec tega visokocastitiga kapitelna, patrona dolske fare, tudi pričujoči bili. Zlasti lep je pozdrav slovenski in latinski, s kterima so neki č. g. fajmošter Milostljiviga Vikšiga pastirja nagovorili. V njem kažejo tri letnice, prva slovenska število godov, kolikor so jih Visoki gospod že obhajali, zadnji dve latinski letašnje letno število. Glasi se takole: „Ker smo med Krajnci, kteri so sploh vneti, Božje hiše lepšati in tudi nove zidati, kjer je potreba, kar danes vidimo tu na Dolih, kjer so farmani z velikimi stroški in s trudam, in z velikim prizadevanjem in skerbjo svojiga neutrudljiviga visokocastitiga g. fajmoštra novo veličansko cerkev Matere Božje, nebeske Kraljice in naše nar. veči pomočnice napravili. — ktero bodo utri Njih milost knez in škof posvečevali; torej naj bo prvi pozdrav slovenski:

GLelte, VikšI PastIr!

Cum vero nostra ecclesia non est nationalis, sed universalis, ideo ante dictum chronographicum slovenicum in linguam latinam, qua utitur ecclesia in liturgia et ceremoniis suis, vertatur, et sonabit:

SaLVtatIo!

ECCE SaCERdos MagnVs!

A. R. et praeclari D. D.: Haec est dies, quam fecit Dominus: exultemus et laetemur in ea, quia hodie noster Reverendissimus et Celsissimus D. D. Princeps et Episco-

pus nominalia sua in Valle B. M. V. Reginae coelestis celebrare dignatus est, ideo omnes hic praesentes voce laeta et cordiali pronunciamus: Vivat, terque vivat!

BarthoLomaeVs ConseCerator noVae SaCrae AeDIs!

Popoldne so bile navadne večernice pred svetinjami. Drugo jutro, 25. vel. serp., ob osmih so začeli Milostljivi knez in škof, obdani s 14 duhovni, posvečevati novo cerkev; in ko so se svetinjam odperle cerkvene vrata, je hipama napolnila obilna zbrana množica prostrano, prelepo ozaljšano cerkev; in potem so stopili sloveči pridigar trebanški dekan, prečastiti gosp. Jožef Rozman, na prižnico, ker zavolj deževniga vremena ni bilo moč pridige pred cerkvijo imeti. Z znano zgovernostjo so nagibali k spoštovanju in ljubezni te nove in vsake druge katoliške cerkve, ter so si v ta namen izvolili rek: „Izvolil in posvetil sim to mesto, de je moje ime ondi na večno, in de ostanajo moje oči in moje serce ondi vse dni.“ (II. kron. b. 7, 16.) Razdelili so svoj govor takole: I. V cerkvi je Jezusovo Ime, t. j., Jezus sam; 1) on razsvetluje našo pamet; 2) očiščuje naše serce; 3) podpéra našo slabo voljo. II. V cerkvi prebiva Božje — Jezusovo — oko; ono vidi 1) naše dela; 2) naše serca. III. V cerkvi prebiva Jezusovo serce, vedno pripravljeno se nas usmiliti v naših revah in težavah. — Bog daj tehtnim besedam obilen sad! —

Malo pred poldnem so bili sveti obredi, posvečevanje cerkve in velikiga altarja, dokončani; in zdaj so Milostljivi Vikš pastir se tiho sv. mašo imeli, in po sv. maši zakrament sv. birme delili 163 birmancam, kterih je bilo 142 iz domače dolske fare. Po veselim obedu so se popoldne Milostljivi knez in škof spet vernili proti sv. Krizu, in drugo jutro proti Litiji. Spremile pa so Jih naše serčne čutila, ki so stale zapisane na visokim zelenim slavoloku, in ostanajo zapisane v naših sercih: „Jerneja Knezoškofa Milostiviga Bog Ohrani Še Veliko Let Nam!“

J. S.

Iz Krašnje. Ako hočemo, da ne bomo zaostali, in sicer zaostali v svojo ne majhno škodo in nesrečo, za drugimi narodi, nam ne ostane družiga, kakor terjatvi časa in njegovim potrebam zadostovati, tedaj skerb imeti za omiko, toda za pravo, resnično, večno veljavno omiko, toraj za omiko na vkladu pravice in resnice pod vodstvom ljubezni keršanske. Govoreči pa tukaj od omike ne mislimo morde le omike posamesnih oseb, temveč izobraženost, omiko naroda celiga. Narod pa se zamore olikovati le v jeziku, v kterim misli in govori, kteriga popolnoma razume, toraj v svojim domačim, maternim, narodnim jeziku. Da bo pa narod naš v svojim jeziku na narodni podlagi se izobraževal, je potreba, neogibna potreba, da spoznava čedalje bolj čeno svojiga jezika, lepoto in krasoto, krepkost in gibljivost njegovo, da razvidi njegovo veljavo in javno spostovanje, in pred drugim njegovo korist na vse strani. To pa se zamore zgoditi edino le, ako jezik naš, jezik slovenski, vse pravice zadobi, ki mu gredo po božjim in natornim pravu, toraj da veljá v svoji domovini vsaj toliko, kolikor so veljali in se veljajo dozdanji gospodovavni ptuji; da z oziram na ljudstvo čisto slovensko in njega razmere in potrebe tudi v danih zadevah popolnoma prevaguje, potentakem, da se vpelje ne le samo v šole na deželi, ampak tudi v izgledne šole po mestih in terjih, v realke in gimnazije in, kar je se posebno znamenito in tehtno, v pisarnice. V solah na deželi in pri slovenskih otrocih ima vse poducevanje se edino le v slovenscini gotiti, ako čes, da ne bodes sebi in otrokam draziga casa kradil in tratil, staršev pa goljfal. Zavoljo kakih treh ali štirih otrok se ne sme poglavitni namen zanemarjati, in ako želi kdo, da bi se njegov otrok ptujiga jezika že doma učiti pričel, naj poskerbi posebne ure za tako poducevanje; in če se namerijo sem ter tje otroci nemških staršev, naj se taki poducejejo v nemškem jeziku v tem, v cimur se poducejejo slovenski v slovenskim; nikakor pa ne sme pri-

puščeno biti, da bi se zavoljo kakih nemških ali laških otrok tudi slovenski nemško ali laško učiti mogli, ker taka mešanica bila bi le potrata časa, in otroci bi ne znali; kakor nam skušnija neoverzljivo spričuje, ne eniga ne družiga. Žele pa morda nemški starši, da bi se njih otroci na deželi učili slovensko, potem naj učitelj skerbi, da se taki otroci v šoli s slovenskimi otroci vred edino le v slovenščini podučujejo, kaj pa da v začetku z nasprotnim ustnim nemškim pomenkovanjem, starši pa naj skerb imajo, da bode njih otrok o posebnih urah zunaj šolskih k učitelju hodil, kateri naj z njm šolski nauk v porazumljevanje ponavlja, verh tega pa tudi otroka uči, nemško brati in pisati. Vsakdanje pečanje s slovenskimi otroci v šoli, šolski nauk v slovenskim jeziku, vsakdanjo slovensko pomenkovanje doma s slovensko družino, vse to bo odvezalo otroku jezik prej, ko si boš mislil, med tem ko bi bil ves trud zastoj brez žive vaje. V zadevi keršanskiga nauka vendar velja za vsaki narod pravilo, ki se glasi: „Uči otroka večne, svete, keršanske resnice vediti in spoznavati v njenu popolnoma umevnim, narodnim, maternim jeziku.“ Ta tedej, pri nas slovenski jezik, je tisti, v katerim se morajo Slovencem na Slovenskim zveličanske keršanske resnice ne le v cerkvi, ampak tudi v šoli oznanovati, in sicer ne le v šoli na deželi, ampak tudi v izglednih šolah po mestih in terjih, v realki in na gimnazii. To terja sveta reč. S svetimi rečmi se igrati in norčevati ne smé. Spomnimo se še, da smo v šoli nemško molili, in otroci za učiteljem z vso pobožnostjo namest: „deines Leibes“ „rajbes plajbes“ dan na dan gonili. Kdo je tega kriv? In je li kaj takiga prav? Nauk keršanski je neskončne svetosti in imenitnosti, ravno zato se pa mora mladosti v spomin vtisovati, izročevati nje umu in v serce sejati ter obdelovati ga, če je drugači mogoče, skoz in skoz v tistim jeziku, v katerim ga nar raji sliši, nar bolje razume, in nar loži ohrani, tedej v domačim, narodnim, pri nas v slovenskim jeziku. V jeziku, v katerim se je mati s svojim detetam od Boga pogovarjati jela, naj se nadaljuje ter doverši podučevanje v nauku keršanskim. Ne bo se potem tako lahko zgodilo, kar je dozdej pogosto, da ne rečemo navadno, pripetilo se, da bi učenec po dokončani osmi šoli ne znal katehizma ne slovensko, ne nemško *) Se mora pa slovenska mladost na slovenski zemlji v vsih šolah keršanskiga nauka v slovenščini učiti, mora pa ta jezik v vsih teh šolah tudi sicer prevagovati. Slovenščina je domača govorica, ona mora tedej prva, ne druga biti; voditi mora slovensko mladost ko vrojena prijateljica od perviga razreda izglednih šol do zadnjiga realčniga in skoz in skoz po gimnazii. Nemščina, latinščina, gerščina se mora s pomočjo slovenščine, ne pa nemščine učiti; nemščina pa vendar zraven slovenščine skoz in skoz tako obdelovana biti, da se je učenec v izglednih šolah za silo navadi, po dokončani realki ali doveršeni gimnazii pa tudi pravilno govori in pisari. So tvarine, ktere moraja sicer na gimnazii razlagovane biti, pa bi se lahko brez vse škode manj časa za-nje porabilo, kot se ga navadno rabi; tako pridobljen čas pa naj bi se obračal v razlaganje slovanščine sploh, posebno pa nje na jugu. Tudi laščina bi se ne smela ponemariti. Mora pa slovenski jezik na Slovenskim vpeljan biti v šolah ko gospodovavin, je pa ravno tako potreba, da se vpelje tudi v pisarnice. Bo gosposka na Slovenskim s Slovenci slovensko vredovala, ravnala bo natori primerno, narodu se bo godila pravica, narod sam pa bo gosposki vse več zaupal, ter jo vse više cenil in spoštoval. Kar dozdej osmošolec o šolskih praznikih očetu pojasniti in prav pretolmačiti mogel ni, to bo storilo potem otroče, ki hodi v domačo farno šolo: bralo bode pismo, ki jih samo razumelo ne bo, oča pa, ki jih bo slišal v domači besedi, bo hitro vedil, kaj da pravijo, in kmet, ki je ves praktičin, bo čedalje bolj spoznaval korist šole ter otroke v njo po-

siljal, ne prisiljen, ampak prostovoljno in z veseljem, a tem pa bo, za to se prav ne vedoč, podperal in pospeševal izobraževanje svojiga naroda. Da nismo omenili slovenščine v zadevi cerkve in službe Božje, je vzrok ta, ker tu je ona domača ter vživa pravice svoje. Od te strani je tudi storjen začetek, ji pomagati v realki in na gimnazii priti do tiste stopnje, na kateri znajti se ji gre po božjim in natornim pravu, in zdaj tudi po cesarskim zagotovit. Veselo, in prav serčno hvaležno se je sprejela po vsim Slovenskim znamenita novica, da bo keršanski nauk po volji milostiviga našiga kneza škofa na realki in na gimnazii ljubljanski zanaprej v slovenskim jeziku razlagan. Bog daj, da bi tudi sicer v zadevi narodnosti naše se pravica zgodila narodu, in toraj kaj kmalo se vresničila beseda cesarska v djanji *).

Dvestoletnica v Nazaretu na spodnjim Štajerskim. V savinski prijazni dolini, ko iz Mozirja gori popotuješ, ali od sv. Franciška doli romaš, zagledaš na prijaznim hribcu francišanski samostan in cerkev s stolpama. To je podfara Nazaret, ktere samostanski prednik je njen podfajmošter. V znožji pod hribčkam, kjer se potok Dreta in reka Savina stekata, je pozidan na otoku Starimgradu, vžitina ljubljanskih pokneženih škofov.

Kadar so preč. Tomaž Krön, v versti ljubljanskih škofov deveti, za kake dni v Starim gradu bivali, so se sprehajati hodili na prijazni hribček, in mislili so si na njem kratkočasno lopico postaviti. Ali kmalo se spremisljijo, in namesto kratkočasne lope 26. maj. serpana 1624 ondi vogelni kamen za kapelico lavretanske Matere Božje postavijo, ktera, kakor je obče znano, je tista hišica, v kateri je Marija takrat v Nazaretu stanovala, ko je Jezusa od sv. Duha spočela, ktera hišica je bila po angelih 10. grudna 1291 iz Nazareta v Tersat nad Reko prečudno prenešena, 10. vel. travna 1294 pa v Loreto na Laškim ravno tako čudovitno odnešena. Ker je bila ta kapelica po podobi lavretanske kapele ali Mariine hišice v Nazaretu pozidana, jo dobil od tod ta hribček, od njega pa tudi podfara svoje ime Nazaret.

Po smerti škofa Kröna so njih naslednik, preč. gosp. Rajnalt Skarlicki, to kapelico, kamor so ljudje milost po Marii prav pridno prosit hodili, meniham franciškanam bosansko-horvaško-krajske okrajine v oskerbnitvo izročili, ktero so menihi 17. kozoperska 1632 hvaležno sprejeli. 1. prosinca 1633 so pa škof Rajnalt ves hribček do Savine meniham podarili, de naj si ondi samostan in obsirniši cerkev pozidajo, za kar jim lesa in apna dati obljubijo. Ali zidanje cerkve in samostana je le počasi napredovalo; samostan je bil 1667 dodelan, cerkev pa že leta 1661 toliko zgotovljena, de se je posvetiti zamogla.

Preč. škof Rajnalt, vtemeljivec in nar veči dobrotnik nazareške cerkve, niso doživeli veselja, de bi jo bili posvetili, ker leta 1640 so v Gospodu zaspali. Njih naslednik v škofovski službi, preč. gosp. Oton Miroslav žl. Buchheim, so jo posvetili 25. kimovca 1661, odkar je zdej ravno 200 let.

*) Mnogi vidijo prehud vozal zastran jezika v višjih krogih in menijo, de tukaj mora jezik edini (nemški) biti, sicer bi se moglo službinstvo silo zmanjšiti. To ni res, kdor hoče v naj višjih krogih vladovati, naj se nauči glavnih avstrijsanskih jezikov (kar se ho po modri šolski osnovi v gimnazii igraje zamoglo doseči), in potem mu bo enako, naj mu pridejo laški, slovenski, češki ali nemški protokoli v roko. Ako je od sleherniga „olikaniga“ Madjara veljal lepi rék, de zna čveter deželške jezike, zakaj bi jih pa možje saj toliko ne znali, kterim so naj višji deržavske službe všeč? Zakaj pri pravi vravnavi ne bo treba vsakimu ravno vsih avstrijsanskih jezikov znati. S tem se zanesljivo preveč ne tirja; ker neoverzljivo resnica je, de so tudi višji deržavni služabniki zavolj narodov, in ne narodi zavolj njih. Dokler ni k takim nauku potrebne šolske osnove, naj bi se saj prostovoljno v posebnih urah učili na gimnazijah bližnji in bolj potrebni avstrijsanski jeziki, na pr. pri nas jugoslovanski, češki, laški ... Vr.

*) Simili modo consequenter post terminatam theologiam Vr.

Naj bi se spomin dvestoletnice v Nazaretu ne le samo kolikor mogoče slovesno obhajal, temuč de bi tudi verni kaj duhovniga dobička od dvestoletnice imeli, so se sedanji nazareški prednik in podfajmošter, vis. čast. o. Sofron Merk, zadosi zarano v Rim do sv. Očeta papeža obrnili in prosili, de bi v spomin dvestoletnice nazareški cerkvi, kamor ljudje iz bližnjih in daljnih krajev Marijo častit hodijo, popolnoma odpustek podelili. Sv. Oče papež Pij IX. so to prošnjo dobrovoljno uslišali in 1. sušca 1861 so popolnoma odpusek za 3 tedne dovolili in sicer od 8. kim. ali maliga Šmarna do 29. kimovca ali do sv. Mihela. Slehern, ki v tih 3 tednih cerkev v Nazaretu obiše, v nji v namen sv. matere katoliške cerkve kaj pomoli, in pa zakramente sv. pokore in presv. Rešnjiga Telesa v ta namen prejme, enkrat popolnoma odpustek zadobi, ki se tudi dušam v vica h v prid obrniti zamore. — Tako določi papežev razpis od 1. sušca 1861, ki so ga preč. gg. Anton Martin, labudski škof, prebrali in z lastnoročnim podpisam za resničniga poterdili.

Bog daj, de bi se jih prav veliko tega popolnoma odpustka v Nazaretu vdeležilo. Z Bogam!

O. M. t.

⚔ **Od isterske meje.** (Konec.) Navajeni smo sicer tukaj suše, pa vender take kot letas že davno ne pomnimo. Komej de kaka kapljica dežja sem ter tje po naših soseskih kronovinah pade, že taka burja pri nas vstane, de hoče vse polomiti, in pa še to mervico grozdja, kar ga je zdraviga ostalo, popolnoma oguli in v nič spravi. Nekteri naših ljudi kvasijo, de je vzrok tega letašnji planet, drugi pa, de je bivši repata zvezda, skorej nobeden pa ne pomisli, de tisti Bog še živi, ki je po Mojzesu (III. 26.) Izraelcam obetal: „če bodo po njegovih zapovedih pred njim hodili, se njegovih postav deržali, ter po njih ravnali, de jim bode dal dežja ob svojim času, bo plodila zemlja zeliša, in bodo drevesa polne sadja. De se bo mlatilo do terganja (ali grozdniga branja) in se tergalo spet do zetje. De bodo imeli v obilnosti kruha, in bodo prebivali varno v svoji deželi.“ — Pa kakor de so Izraelci večpot Boga in vsih od njega prejemanih dobrot pozabili, jim se tudi vale požuga, „če pa vbogali ne bodo, de bo Bog njihov napuh in pa termo pomastil, de jim bo storil podnebje železno in zemljo mednato, de bo zastonj njih delo, de zemlja ne bo rodila, in drevesa bodo ostale brez sadú.“ — Ta poslednja nas je zdaj popolnoma zadela. Ves trud in znoj tukajšnjih kmetovavcov je suša pogoltnila, s tožno skerbjo se prihodnost pričakuje, sicer pa se v svoji navadni mlačnosti živi. — Zemeljska suša pa izvira iz dušne suše, ki je posebno nekaj let se tukaj vkoreninila. Božje veže poletni čas ob nedeljah in praznikih se prav pičlo obiskujejo, ker mladost skoraj sploh po plesiših okoli divjá, starejši pa domá lenobo pasejo. Mislil si bo marsikdo sam pri sebi: Kakšne pa vender imajo tamkej duhovne pastirje? — Kratki odgovor: Gotovo ne svetih Janezov Zlatoustnikov, pa vender le pastirje in ne najemnikov. Enaki so oni, de govorimo s sv. Efrema, psu, ki za ovcami svojiga gospodarja hodi, ter ne stoji mirno, kadar vidi volka se bližati, temveč nad-nj plane. Pa kaj pomaga ves njih trud in skerb, ker pa tisti, ki bi jih nar bolj podpirati mogli, jim prav za prav dostikrat vkljub ravnajo. In te take osebe so nekteri županje. Res je, de se izmed njih še sem ter tje kak pobožen mož najde, pa le redko kje, sicer pa dosti takih, ki jim je za časní dobiček še nekoliko mar, za dušni pa prav nič ne. — In tako je „ljudstvo brez sveta in brez pameti.“ (Mojz. V. 32, 38.) Kdo li ne bi pri tem takim s prerokam Miheam (7, 2) zdihoval: „Zginil je pobožni na zemlji in pravičniga med ljudmi ni!“ — „Zastarane bolezní“ pa pravi zgorej omenjeni cerkveni učenik „se drugač odpraviti ne dajo,

razun z gaječimi in grenkimi zdravili.“ — Kterimu pa ta o itna šiba Božja oči še ne odpre, od takiga se more s kraljem Davidam reči: „Hudobnež bo vidil in se serdil, z zobmi bo škripal in se pogubil, upanje hudobnih bo prazno. (Ps. 111. 10).

V terzaški gimnazii je bilo ob koncu šolskiga leta 246 učencov (lansko leto 231), 208 katoličanov, 5 drugovercov, 38 judov. Iz terzaškiga mesta jih je bilo 164; po maternim jeziku 146 Italijanov, 41 Slovencev, 35 Nemcev, 24 diglotov (z dvema maternima jezikama?). Naj berže je poslednjih nar večí del Slovencev; saj imén, iz kterih se sicer zanesljivo ne more na narodnost sklepati, je v prvih 2 razredih dobra tretjina slovenskih; v 7. in 8. razredu pa je dobrih pol slovenskih imén. Tudi ni dvomiti, de je dosti veliko število unih iz Tersta od slovenskih staršev, kterim je pa ljubši se med Italijane šteti po znanim reku: „Mi no sčava; papa e mama sčava.“ Zraven tega, de je skorej povsod po Terstu več ali manj slovenska Božja služba, in de je Terst od Slovencev obdan, je bila vender slovenšina v gimnazii le „Nebenlehre“ (znani domorodec gosp. Fr. Cegnar jo je učil v 3 oddelkih samo po 5 ur na teden) in blezo bo mogla še dolgo dolgo pri vratih jokaje skorje gristi, prejden bo s talijansino ali nemšino dobila enake pravice, ktere ji gredo. — Iz manjših šol, kolikor smo letnikov prejeli po prijaznih rokah, to le posnamemo. Mestnjanska spodnja rečnica in višji začetrnica z nedeljsko vred ste šteje 590 učencov; mestnjanska fantinska šola „alla Barriera vecchia“ s 4 redi in nedeljsko vred: 688 učencov; deklška ondi z nedeljsko vred: 571 šolaric; mestnjanska šola ob vodovodu (All' Acquedotto) z nedeljsko vred: 602 učencov. Ako se imena vse sploh pregledujejo, se najde, de je razločljivih slovenskih imén veliko nad tretjino v tih letnikih, in ako se k temu vzame še veliko število čisto skazženih in potalijančenih imén, se lahko vidi, koliko obilno je slovenskiga in slovanskiga, če tudi močno potalijančeniga življa v Terstu.

Iz Gorice, 6. kimovca. J. F. — Hvala Bogu, tudi letašnje duhovne vaje so dokončane. V. č. o. Tiberio Sagrini, jezuit, pregnan iz puntarske Italije, jih je goreče vodil. Ker se take pobožnosti povsod po enaki poti obhajajo, ni treba, da vam vse na tanko popisujem; zadovoljite se le z naslednjo drobtino. Razlagal je o. Tiberio v lepi pravilni talijanščini po štirikrat na dan med drugim tvarino, ki je bila sv. Očeta Ignacija jedro premišljevanja. Opiral se je pri izverstni obravnavi sv. resnic stanovitno na sv. evangelije. Poleg goreče besede, ki mu je večkrat, posebno v ogovoru od ljubezni Božje, v sercu kakor živi ogenj zaplamtela, je še njegova zunanja postava in njegovo modro obnašanje tako, da sleherniga na tihem vabi, rekoč: „Sequere me!“ Take pobožne, učene može, za večí čast Božjo skoz in skoz goreče aposteljne, svet preganja! In ti, lepa Italija! te Jezusove učence zmed sebe čez mejo pahaš kot svoje naj večí sovražnike! Oh čas obžalovanja vredni, ki se otrsuje Boga in se znebiti hoče vsega kar je Njegoviga, se pa nasproti vklanja satanu in njegovim pomagavcam, se vklepa v verige sedaj toliko slavljene neodvisnosti, ki prej ali poznej svojim častivcam v žep potisne: revščino, prekletstvo, kugo, pogubljenje, in kar je enaciga.

Vdeležilo se je sv. vaj 50 duhovnov in tudi sami Milostivi naš vikši škof, ki so vaje začeli in dokončali z lepim talijanskim govorom. Kaj ginljivo je bilo zadnji večer slišati odpevati ravno pred blagoslovam nektere pesmi: „Pace, mio Dio,“ „Iddio ti salvi, „Maria“, in še neke zdihljeje do Jezusa. Lepa pesem je zlahtna rosa zlasti pri takih priložnostih; ona obuja rahle občutke nebeske, je mnogokrat enaka Mojzesovi šibi, ki iz terde skale hladen studenc privabi. — Po zajuterku v jedilnici (refektorii) so Njih prezvišenost knez in nadškof svojo zadovoljnost izrekli, da se pri malem številu laških dekanij obilno duhovnikov sv. vaj vdeležilo; zahvalili so se v. č. o. Tiberiju, da je tako pridno

in goreče sv. vaje vodil, in tudi v. č. semeniškimu vodju, ki so v zadovoljnost vsih gospodov z vsim potrebnim življenjem postregli, in karkoli je bilo treba poskerbeli. Naj večji hvalo pa smo dolžni Njih milosti, višjemu pastirju, ki kot skerbni oče za dušni blagor svojih duhovnih vnetih, nam vsako leto priložnost dajo, duhovnih vaj se vdeležiti. Slava Jim, vsem skupej, pa blagoslov od ondot, od kodar vsak dober dar izhaja!

V goriški višji rečnici je bilo konec letašnjiga šolskiga leta 186 učencov, zmed tih 2 avgustanca, 5 judov, drugi katoličanje; 71 jih je iz Gorice, 22 iz bližnjiga okroga, 11 iz Tersta, 7 Istrijanov, 1 Dalmatin, 6 Krajučev, 7 iz Benetk itd. Slovensino je učil ko zavezno tvarino g. A. Gasparini v vsih 4 odredih po 2 uri na teden. Na čelu v tem letniku je spis: „Abriss der neuslovenischen Literaturgeschichte,“ ki ga je spisal izvrstni pesnik in pisavec gosp. Fr. Zakrajšek. Pisavec v živi in goreči besedi popisuje slovensko slovstvo v 3 razločkih od sredšestnajstiga veka do naj poslednjiga časa in povsod vredno preslavlja, razkazuje in povišuje lepoto, vrednost in izobrazovnost slovensine, svojiga materniga jezika. Po pravici pisavec terdi, de slovensina ni narečje jugoslovansine ali kaciga družiga slovanskiga jezika, ampak zase po svojih lastnijah obstojni jezik. Po razloženih vzrokih, zakaj de se je slovensina se le v poslednjih desetletjih jela rezo olikovati, prestopi pisavec na prvo dobo slovensine od Trubarja do Pohlina, v kateri so se pred drugimi zlasti odpadniki (Trubar, Dalmatin itd.) z njo pečali, pa ne zavolj slovensine, ampak zato, ker so vedili, de le po tem potu zamorejo ljudem do serca priti in jih njih nar boljšiga blaga, vere, oguliti, kar pisavec večkrat oméni, in prav pristavlja, de so Trubarjeve prestave tlačanske in de mu je prava lastnija (duh) jezika neznana. Dalmatin je bil v tej reči nekoliko dalje segel; vendar pa luteranarji, ker niso izobrazje ljudstva v svojim namenu imeli, ampak le razširo zmót, tudi niso kaj dosti za ljudsko oliko opravili. Očitno je, de katoličanje so mogli po odpravi zapeljivcov tudi njih kužljivi sad zatirati in njih bukve po zgledu aposteljnov kakor malike pokončevati, naj so tudi krivoverci in njih pajdaši kričali in kričijo se dandanašnji; zakaj za dušni blagor mora človek pripravljén biti, tudi roko, oko itd. dati, koliko bolj pa nekte krivoverske spise z grešnega namena, ki se lahko z boljšimi dobriga namena nadomestijo, kar se je tudi zgodilo. Ze v ti dobi namreč imenuje pisavec več katoliških pisavcov, kakoršni so na pr.: P. Basar, Janez Kandik, P. Hipolit, Mat. Kastelic, Tomaž Hren, Jeronim Megiser, M. Mikec, M. Pohlín, Sönleben, Valvazor id. Drugo dobo stavi pisavec od Gutsmana do začetka „Novic,“ v kateri so imenitni katoliški prestavljavci sv. pisma, Vodnik, Kopitar, škof Ravníkar, Jarník, Murko, Metelko in veliko družih, ki so se s slovensino pečali iz nagnjenja in ljubezni do svojiga materniga jezika. Tretja doba obsega dela, trude in prizadevanja slehernimu več ali manj znane poslednje dobe za slovensino. Enaki pregledi duha povzdigujejo, ker nam kažejo, koliko so marljivi Slovenci v kratkim za duhovno povzdigo svojiga naroda storili, kako obširno in obilno je ze naše slovstvo; Bog hotel, de bi ne bilo marsikaj vmes, kar ni v dušni prid, zlasti v pesništvu, in de bi vsak pisavec imel pred vsim drugim dušni ter večni blagor svojiga naroda v spominu! Kdor pa drugim ljudem se je, tudi sam ne bo pšenice žel; naj si svest bude.

Iz letnika goriške višji gimnazije razvidimo, de je bilo konec šolskiga leta 334 latinskih učencov, izmed kterih so bili 4 judje, drugi katoličanje. Po narodu je bilo 179 Slovencev, 108 Furlanov, 25 Italianov, 22 Nemcev. Iz tega se vidi, de Slovenci in Furlani z Italijani so poglavitni narod na Goriškem, in ker sta ta naroda v naj tesnejši zvezi med seboj, je potreba očitna, de naj vsak izobrazen mladeneč oba deželna jezika govoriti in pisati

dobro zna. Od tod je jasno kakor beli dan, de je tisto štetje slovensine in italijanšine med „bedingt obligate Gegenstände“ neprimerno, med tem ko nemšina brez razločka ko obligatna tvarina za vse odrede po 4 ali 3 ure na teden ima. Tista prazna bobovca, ki se — protestanški pruski sistem posnemaje — od 3. odreda dalje v naših gimnazijah po 5 in 4 ure v vsaki šoli z greščino mlati, bi se prav lahko omlatila z 2 urama na teden eno k drugimu, in drugo naj bi se dalo živim in vsak dan potrebnim deželnim jezicam. Dajalo se je v goriški gimnazii slovensini le samo po 8 ur na teden (v 3 kursih po 2, in v 2 djanskih kursih po 1 uro na teden), kar je v primeri s časom, ki se je obračal v nauk tujih jezikov, očitno premalo. Bo kdo rekel, že znaniga jezika se v tolikim času slehern lahko praviloo izučí, ako hoče. Imamo pred seboj letašnji program iz Briksna, kjer je slehernimu učencu iz maternih ust gotovo dosti bolj znana nemšina, zlasti ker se je k temu že v začetnih šolah učí: vendar se daje nemšini v Briksnu v 2 razredih po 4, v 1 po 2, in v družih po 3 ure na teden. Učí se pa tudi ondi italijanšina od 5. razreda dalje po 2 uri na teden obligatno, kar bi tudi v Ljubljani bilo bolj kot potrebno, ker smo sosedje z Lahi.

V Mariboru, 6. kimovca. Od 9. do 13. t. m. se bodo obhajale na Kistli vodi pri Rogatci duhovne vaje za duhovnike naše škofije pod vodstvom čast. gospoda O. Teodora Rohman-a, iz družbe Jezusove, kterih se bodo tudi milosljivi knez in škof vdeležili. Ročno po dokončanih vajah se podajo v videmsko dekanijo, delit zakrament sv. birme.

V Gradcu bo dr. J. R. Razlag (v mestu št. 178) začel na svitlo dajati kratke posnetke potrebnijih postav in slovenske obrazce ali izgledé (formulare) raznih pisem, kupnih, prodajnih, pobotnih, dolžnih itd., kakoršne so potrebne za sodnike, vrednike, župane id. na Slovenskim. Knjiga, na katero se naročilo prejema, obsegajoča do 15 tiskanih pol, bo izhajala v zvezcih po 5 pol, zvezek po 50 kr. Čisti znesek je odmenjen jugoslovanski akademii.

Razgled po keršanskim svetu.

V Zari so 5. t. m. umerli ondotni viški škof Jož. Gadeassi, člen gornje državne zbornice.

V Pragi je šolski svetnik Wencig v šolskim odboru nasvetoval, de naj bo v praških glavnih in trivialnih šolah češčina učni jezik, nemščina pa naj se učí kakor zavezna tvarina; kjer pa se potreba kaže, naj se napravijo nemški vstrični razdelki. Drugi odborniki so predlog poterdili in se prisvétvali, de naj se več šol za nemške razglasi, v ktere naj pa le otroci nemškiga jezika hodijo. Ako se kje zadostno število nemških šolarjev ne oglasi, naj se tudi v te šole češčina za učno besedo sprejme.

Nova cerkev ss. Cirila in Metoda v Pragi, ki se je pred nekimi leti jela zidati, je skorej čisto dozidana, zavolj pomanjkanja denara pa se ji znotranja naprava ne more napraviti, de bi se svojimu namenu zročila. Česki „Pozor“ torej dobrotnike na pomoč kliče, naj bi kolikor toliko darovali k temu imenitnemu svetohramu, de bi se čisto dodela saj do leta 1863, ko se bo tavžentletnica od prihoda ss. Cirila in Metoda ter vstanovitve keršanstva obhajala.

Z Berna pišejo „Hlasu,“ de je spis profesorja Mat. Prochaska: Jan Sarkaader, natisnjen in obsega 48 pol. Pervi del teh bukev živo popisuje dvestoletno versko vojsko od Jana Husa do bitve belogorske, druga pa na drobno obravnava življenje tega spričevavca ali marternika.

Keršanska ljubezin. Pri strašnim požaru v Paderbornu 19. u. m. so se posebno oo. Franciškani skazovali. Neki pater je na svojih ramah nesel iz plamena juda, ki so menili, de je že zgubljen.

O. Jakop s Poerina, ki so ga razglasovali za spovednika umerliga Kavurja, je nedavno zapustil Rim, kamor je bil poklican, ker se je govorilo, de je Kavur bil previden, in vendar ni bilo očitnega preklicanja. Laški časniki so veliko lagali in žvekali, de je rimska kuria hotla spovedno skrivnost iz njega izmikati itd., ter so ravno tako blodili, de ga je inkvizicija v ječo vergla. Hudobija in lažnjivost sovražnikov sv. Cerkve pa se prav živo kaže spet v ti reči; zakaj o. Jakop, kakor je sam pred papežem pričal, z grofam Kavurjem še spregovoril ni, ker prišel je bil s ss. zakramenti, ko minister že ni bil več živ. Vse njegovo zadolženje je bilo v tem, de se je dal rabiti za orodje potuhe njim, ki so na to merili, de bi ljudi slepili, de je grof umerl keršanske smerti in vendar ni ne besedno ne pisemno preklical, kar je bil dolžan preklicati. Gr. Kavur ni ne preklical ne prejel odveze, iz tega ediniga vzroka ne, ker se spovedal ni, prejden je umerl, in ni mogel svete popotnice sprejeti, ker še živ ni bil, ko mu je bila prinesena. Nobeniga duhovna ni bilo v tem razločivim trenutku pri njem, de bi bil srednik med Bogam in med njim.

(Hlas.)

Strašna je šiba, ktera tepe ubogo Laško! Kralju Francišku popolnoma vdanimu fajmoštru v Frasinoni je bilo ukazano, de naj v Kastiljani ima hvalno pridigo do Viktor-Emanuela. Duhoven se brani in „liberalni“ Piemontčani so vstrelili njega in pozneje njegoviga brata in sedem drugih prebivavcov tistiga kraja, ki so duhovna opravičevali. „Contemporaneo“ od poslednjih deset mescov te-le števila sardinskih človeških mesnic naznanuje: 1841 jih je brez pravde vsmerenih, 7127 po poprejšnji sodbi vstreljenih, 6112 v ječe vtaknjenih, 54 duhovnih pastirjev vstreljenih, 22 minihov vstreljenih, 918 hiš požganih, 5 trgov popaljenih, 2903 hiše prešestfnjane, 12 cerkev oropanih, 60 fantičev umorjenih, 48 žen umorjenih, 13.629 po policiji zapertih, 1428 vpornih srenj. To zanesljivo niso pomočki, ljudstvo vmiriti. Gorjé, gorjé njim, kteri so začetniki, de se toliko kervi preлива! Gorjé pregreham! iz njih je vse to hudo. — Med tem takim je pa sardinski minister Rikasoli do sardinskih zunanjih poslancev razpisal okrožnico, polno naj ostudniših laži in nesramnih obrekovanj zoper rimski Sedež, ktera mende na to meri, de bi sv. Očeta do goliga oropali. Vsih napolitanskih gnjusob izvirek Rikasoli na Rim in na duhovstvo zvraca, vse poganjanje za praviga kralja Franciška II. roparstvo imenuje, pravi, de zmed 15 okrajim poprejšnjiga napolitanskiga kraljestva jih je le 5 od puntarjev nadlegovanih itd. Ali more kdo bolj očitno lagati, kakor ta sardinski mož? Nikoli ni dosti vojašine za zatertje tako imenovaniga „punta“, zmiraj kličé Čialdini: še toliko in tolik novih kardel!“ So mar Sardinci taki fizmani, de pešico — češ de — „razbojnikov“ z 71 bataljoni ne morejo premagati, ker še zmiraj novih prosijo? Čimu so strahoviti kervavi razklici sardinskih generalov, čimu morije, paljenja, zapiranja, preganjanja itd. zavolj malo nasprotnikov? — Neki katolišk časnik pravi, de zraven hinavšine in prederzne laži se iz ministrove okrožnice neutraljivo sliši glas obupnosti; Piemontova častitljivost de je pri koncu in razpis ministrov na-pomoč-klic, ki vertoglaviga kraljestva prehude britkosti razodeva. Neki turinsk list poštenih misel je pred nekterimi dnevi klical in vprašal: „Povejte nam vendar pri milim nebu, koga imate še v napolitanskih pokrajinah, kteri bi se poganjal za „laško reč“, kakor jo imenujete? Duhovnov in minihov ne, ker leté sami tožite, de so zaroteni zoper vas; „razbojnikov“ (namreč vojskovavcov za praviga kralja) ne, ker le-ti Franciška II. izklicujejo; narodove straže ne, ker ona se z „razbojniki“ strinja, in po veliko krajih so jo mogli razpustiti; vradnij ne, ker one so vsak dan po listih tožene, de deržijo z burbonci ali z avstrijanci; ljudstva v okrajinah ne, ker letó je z malim izločkam z uporniki v edinosti, kar dva ali trije liberalci v vsakim kraji dobro vedó, torej

jo precej vlijejo, kadar se „briganti“ (kraljevi) bližajo. Koga imate tedaj na svoji strani? Rikasoli odgovori: „domorodstvo ljudstva“, ktero je povsod mirno, kjer je dovolj piemonskih baganetov in smolnih bakelj. — S kaškošnim duham liberalni časniki Rikasolitov razglas pobirajo in komentirajo, si ni težko misliti: posebno čudno je pa to pri „Ost u. West-u.“ ki od veselja komej sope, kadar more kako laž zoper Rim in papeževo vlado, ali pa zoper praviga kralja napolitanskiga kje pobrati, in ki tamkej zaverže vse stare pravice in zaveze, za kakorsne se pa gledé Madžarstva in Slovanstva vendar tako živo poteguje. Ako privošimo sami sebi enkrat ali dvakrat, de naj se z nami po pravici dela, imamo še toliko vere, de ravno to v enaki meri privošimo napolitanskimu in vsakimu drugimu pravičnimu kralju; svetimu Stolu pa ne enkrat, ampak deset- in dvajsetkrat enako pravico privošimo, želimo, prigovarjamo in vsak dan od Boga prosimo, dokler ne bomo uslišani. Mende je že čas, de se katoličanje serčno in odkrito izdajstvu in potuhi v očitnim mnenji ustavijo.

Konservativni „Herald“ pravi zastran Rikasolitoviga razpisa med drugim to le: „Ako se res le nekaj malo cestnih tolovavej gornjelaskimu gospostvu ustavlja, bi bila velika Čialdinova armada z njimi že davno pri koncu. Je jih do zdaj naj berže več vjetih ob glavo djala, kot bi jih bili iz vsih pravih roparskih derhal na Laškim kdej dobiti premogli; in merzla kervivejnost, ktera te silne vsmerovanja zaznamuje, je k razširjanju vstaje prav veliko pripomogla... Iz zopervoljnih spovedovanj Rikasolitovih se jasno razodeva, de množina Napolitancev ima rajši vlado Franciška II., kakor Viktor Emanuela, in to je bilo pričakovati... Puntarji na Napolitanskim niso tolovaji; oni niso ne boljši ne slabši kakor množica upornih vitezov, in ko bi le za edino Italijo, ne pa zoper njo, se vojskovali, pri vsih pripovedkah od morij, požiganj in ropov, ki se od njih kremlja, bi jih evropejski liberalci med svetnike šteli.“ Zastonj je pri poslednjih besedah neki dunajski časnik vprašaj postavil, ker prav on je ravno undan Garibalda malo de ne kanoniziral: „diesen armen Garibaldi!“ kakor ga je večkrat zaporedama imenoval.

Jezuiti imajo na Francoskim 25 gimnazij, 16 semeniš, 7 noviciatov; vsih jezuitov na Francoskim je 2.000.

Napoleon, kakor mislijo, bo Rim gotovo prodal, tode ceno bo visoko postavil, kolikor bo le mogel, ker on in njegovi dvorni judje menijo z Rimam dobro barantijo napraviti. Pri vsim tem sv. Oče stóje junasko in se svojim stiskavcam tudi za dlan ne umaknejo; Viktor Emanuel in njegovi pajdaši pa tarnajo in beračijo ter se borijo za stojalo, kteriga bi že davno ne imeli pod nogami, ako bi jih kakor orodja napoleonske zvižaje in potuhe cesarska milost ne vzdrževala (Mainz. Journ. št. 193). „Nezvestoba svojiga lastniga gospoda tepe:“ to se razodeva nad Viktor Emanuelam. Njegovo „laško kraljestvo,“ s toliki potoki kervi neusmiljeno zdergnjeno, se po vsih konceh in krajih guglje in poka, ter žuga svojiga zidavca pod svojimi grobljami pokopati. Nikjer se ne more ljudstvo zadovoliti s piemonsko svobodo, ki jim le nestisane bremena naklada. V Umbrii in Markah se mladi ljudje na trume popisovanju umikajo. Tudi se imajo davki zlo povzdigniti, kar bo ljudstvo še bolj dražilo. — Kardinal vikši škof napoljski, ki je zavolj zvestobe do Franca II. mogel Neapelj zapustiti, je zdaj v Rimu. Trinenškiga škofa so premoženja oropali, ker je v pastirskim listu opomnil, de je Viktor Emanuel izobčen. — V Bresii je neki oče dal svojiga otroka kerstiti na ime „Italia libera“ (svobodna Italija). Za bogoskrunstvam je pa tudi šiba nasledvala; čez 24 ur je otrok umerl za prehudo tresliko in njegov zivot je bil čern kakor ogel. Enaka zimica Italijo libero že stresa, javalne ji bo tudi smert zanesla. — V Jesi pri Ankoni so mnihe avguštarje pregnali in v njih cerkvi cerkveno in klostersko posodje in orodje po dražbi prodajali. Vgodna tvarina za

premislik skrateljnovim časnikam, ki se laškiga ropa veselijo.

V severni Ameriki je izvrstni državnik in starašina (senator) Douglas v Chikagi na smertni postelji prestopil iz protestanstva v katoliško Cerkev. Ravno tamkej se je pokatoličil protestanški pridigar Müller, in v Cincinnati neki zdravnik iz Irskiga, preden je z zveznimi kardeli na vojsko šel; in poslednjič tudi država osem oseb v Cincinnati, ki je bila pred 11 leti k metodistam odpadla.

Domače duhovne raje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Tretje, kar človeka, spokornika, stanoviti-niga stori, je „ljubezen do noviga življenja.“

Obnovljeno življenje ima nekaj prav hudih sovražnikov. Enimu se pravi: Spomin na egiptovski česen, to je, na poželjivost poprejšnjiga razuzdaniga življenja. Zoper tega sovražnika obračaj dve sulici: sramovanje in jezo. — Sram te bodi, de si bil zužinj mesa, sužinj svetá, sužinj in hlapec hudičev, ki si vender prišel iz roke Božje, ki si bil otrok Božji, ki si bil v zlatim studencu prerोजना oblečen s tako nezmerno lepoto, ki si le malo pod angele ponižan, ki si postavljen nad dela Božjih rok, ki imaš skorej — skorej — v nekaj letih, mescih, tednih s slavo in častjo obdan biti, pred svetlim tronam nezmerne Svetosti in večne lepote stati, se v solncu večne lepote večne čistosti greti, v nadangel-sko lepim oblačilu z Jagnjetam v tovaršii biti, rajske sladkosti in dišave večne čase vživati, skrivnost presvete Trojice z jasnim očesam gledati: sram, sram te bodi, ako ti — tako imenitna stvar — k smerdljivim loncam egiptovske čebulje pogleduješ, grešnike srečne meniš, nesnažnim ljudem njih nesnage zavidueš, želiš z jetniki železje, z roparji, tatovji, prešeštniki okove nositi. Sram te bodi!

Zato se pa tudi jezi, huduj, serdi sam nad seboj, de si tako kratkoviden, nespametin, nevedin, zaguljen, mesén, prederzin, in se hočeš v to zopet podati, kar ti je toliko strahu in stisk, toliko grizenja in pečenja vesti delalo, ki si se mogel toliko premagovati, de si se čisto in odkrito obtožil in prav spovedal; ki si bil tako vesel, srečin, zadovoljin, zveličan, de si se očistil, osnažil, iz greha, iz večne pogube izkopal. Ali nisi na vsih počutkih bolan, zmešan, zgubljen, de si hočeš vnovič toliko nesrečo nakopati, ki ne moreš čisto nič in nikakor vediti, če ti bo potem še kdaj dano in mogoče se iz nje izkupati!

V davnih časih je živel bogoljubin mnih, ki je zvečer vselej tožil, kako silo de je trudin in ves zdelan. Neki dan ga opat vpraša, od kod mu je vselej toliko upehanje? „Oh!“ je rekel, „ker imam vsak dan čuda veliko opraviti, k čimur bi mi moči ne skesale, ako bi me Božja milost ne vterdovala: moram namreč dva sokola vkrotiti, dva zajca v teku uderževati, dve kanji priučiti, eniga zmaja ali lintverna premagati, z levam se vojskovati, in enimu bolniku streči.“ „Beži kam!“ reče opat, „take opravila se človeku vse vred ne nakladajo.“ „Pri meni pa, častitljivi opat, je vender le res taka, kakor sim rekel,“ reče ponižni pušavnik: „Sokola ste moji očesi; skerbno ji moram varovati, de juma kaj ne dopade, kar moji duši škodva; zajca ste moji nogi; moram ji uderževati, de ne letateza škodljivim dobičkam in po potu greha; kanji ste moji roki; moram ji k delu priučevati in priganjati; zmaj je moj jezik, ki ga moram neprenehama berzdati; lev je moje serce, ki se moram vedno z njim vojskovati; bolnik je moje lastno telo, ki je zdaj vroče, zdaj žejno, zdaj zdravo, zdaj bolno, de ob kratkim rečem: zmiraj je v takim stanu, de moram nanj gledati in mu

streči, in tako me vsak dan silo vtrudi.“ Začuden poslušá opat to modro mnihovo razlago, in mu reče: „Ljubi moj brat, ko bi vsi naši mnihi, bo bi ljudje vsi tako delali in se vojskovali, bi čas bolj po Božji volji obračali.“

Smé se pristaviti: Ko bi spokorniki tako se vojskovali, bi se v grehe ne povračevali.

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škotii. Presarska fara je podeljena gosp. Anton Jugovicu, vikariju v Rakitni; letá je torej 30. u. m. razpisana. — Naslednji č. g. so prestavljeni in postavljeni: Peter Urh od sv. Jakopa v Šenklaž v Ljubljani; — Jan. Rozman s Kočevja k sv. Jakopu v Ljubljano; — Miha Tavčar z Iga v Dobrépolje; — Jan. Cimbas z Dobrépolja v Toplice; — Nace Böhm s Toplic v Kamnik; — Šim. Lovšin s Sorice v Šent-rupert; — Jan. Zagoda s Stopiča v Sorico; — Mart. Tomic s Teržica v Šmartno p. Kr.; — Jož. Boncelj s Selce v Teržic; — Fr. Gorišek s Šentjurja pri Svibnji v Selce; — Juri Jarec, novoposvečenec, v Selce; — Jože Novak s Selca na Kerko; — Vid Antončič s Kerke v Dol; — Jož. Krese z Barovnice k sv. Petru na Novomeškim; — Mih. Skubič od ondod v Barovnico; — Fr. Grivic s Studenca v Čermošnice; — Al. Telijan od ondod na Trato; — Ant. Zorman s Trate v Senožeče; — Jan. Fajdiga s Senožeč v Černomelj; — Mih. Bogolin, novoposvečenec, na Studenec; — Val. Šarabon iz Srednje vasi na Koč. k sv. Duhu; — Lor. Mencinger, novoposvečenec, v Srednjo vas na Koč.; — Jan. Jansa, sem. predposv., v Šentjuri pri Svib.; — Franc Bergant iz Idrije v Rovte; — Ant. Peterlin od ondod na Ig; — Prim. Jan. novoposv., v Kočevje za začasn. vodja in kateheta; — Jož. Lukanec, s Černomlja v Stopič. — Umerl je g. Šim. Tratnik, duh. pom. v pokoji, 30. u. m. v Idrii R. I. P.!

V lavantinski škotii. I. Č. g. mladi duhovniki pridejo za kaplane: Anton Belšak v Vuzenice, France Ogradi v Konjice, Jakob Pečnik k št. Ihu pri Turjaku, Juri Rubin k sv. Rupertu. II. Č. g. kaplani so premesteni; Andrej Vodeb v Loko, Anton Suhač k sv. Miklavžu pri Lotmerku, Matija Vurcer k sv. Jurju v Slovenjih goricah, Jožef Sorglehner v Kostivnico, Jožef Turkuš k sv. Ihu v Slovenjih goricah, Šandor Simonič k sv. Lovrencu v Pušavi, Juri Čurin v Remšnik, Jožef Zadravec k Svetinjam, Ferdinand Jahn na Vitanje. II., J. Slavinec na Bistrico II., Jožef Haišek k sv. Jurju na Taboru, Anton Pučko v Trebovlje, Jož. Skerta v Žavce, Arnej Cocej v Raihenberg II., Juri Rantaša k sv. Petru pri Radgoni, Jakop Koletnik k sv. Andreju v Slovenjih goricah, Valentin Selič v Ljubno, Jožef Horvat v Luče, Mihael Rakoše v Sevnico, Jožef Vilfam k sv. Petru v Medvedovem seli, Janez Pajk v Dramlje, Valentin Jarič v Loče, Luka Jeriša za duhovniga namestnika v Kalobje. III. Č. g. Peter Vozel je dobil faro sv. Petra pri Kronenberzi, in č. g. Jožef Novak faro sv. Antona na Pohorji; p. n. g. Matej Korošak so izvoljeni za dekana pri sv. Jurju na Šavnici; č. g. Jožef Floriančič za duh. svet. in dekana v Gor-njem gradu; č. g. Jožef Virk za fajmoštra v Ločah. V pokoj sta stopila č. g. Juri Škof, fajmošter pri Materi Božji v Pušavi in č. g. Andrej Pirc, fajmošter v Ločah. Umerli so č. g. Janez Stroj, fajmošter v pokoji. R. i. p.

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. K. v M. in B. v T.: Za vse lepa hvala! — G. A. P.: Spis prihodnjič. — G. H.: List prejeli. — G. P.: Smo vse hvaležno prejeli; zastran družiga bomo vse strune napeli.